

**Аранђел Смиљанић\***

Универзитет у Бањој Луци  
Филозофски факултет  
Студијски програм историје

## **ДУБРОВАЧКО ПИСМО ВОЈВОДИ РАДИЧУ САНКОВИЋУ ПОВОДОМ СЛУЧАЈА ПОКРАЈЦА ТАСОВЧИЋА**

(1401, 5. септембар)

**Сажетак:** Дубровачком писму претходио је долазак Будисава Милшића, посланика Радича Санковића, у град подно Срђа. Од њега су добили војводино писмо. Он им је и усмено саопштио неке новости из околине њиховог града. На тај начин Дубровчани су сазнали како је војвода Радич ухватио Покрајца Тасовчића. Они су том приликом изражавали своју радост због тог чина, јер је Покрајца износио лажи о дубровачким лошим намјерама према војводи Радичу Санковићу. У завршном дијелу писма, Дубровчани су изражавали жељу да и у будућности одржавају добре међусобне односе.

**Кључне ријечи:** војвода Радич Санковић, Дубровник, писмо, посланик Будисав Милшић, Покрајца Тасовчић, пријатељство.

Међусобни односи Дубровника и Радича Санковића били су промјенљиви. Крајем посљедње деценије XIV вијека били су добросусједски. О томе свједоче двије повеље издате у прољеће 1391. године; прва, са братом Бељаком, о уступању Конавала, и друга, самостално, при чему им је дозволио слободно кретање и трговину по својој области<sup>1</sup>. Док је војвода Радич био заточен од стране Косача (1391–1398), Дубровчани су покушавали да издејствују његово ослобађање почетком 1395. и у прољеће 1396. године. Чак су и његову супругу Гоиславу помагали<sup>2</sup>. Када је у прољеће 1398. године

---

\* Ел. пошта: arandjel.smiljanic@ff.unibl.org.

<sup>1</sup> О тим повељама више видјети у: С. Мишић, *Повеља Бељака и Радича Санковића Дубровнику*, ССА 7 (2008) 113–127; А. Смиљанић, *Повеља војводе Радича Санковића Дубровчанима*, ГПБ 1 (2008) 75–86.

<sup>2</sup> О свему више видјети у: Ј. Мијушковић, *Хумска властеоска породица Санковићи*, ИЧ 11 (1960) 41–42.

ослобођен<sup>3</sup>, Радич се активно укључио у политички живот, са жељом да обнови своју некадашњу област.<sup>4</sup> Добри односи са Дубровчанима поремећени су почетком 1399, када су га они заобишли у награђивању при куповини Сланског приморја. Услиједила је прилично непријатна преписка, која је испунила прву половину те године<sup>5</sup>. Међусобни односи регулисани су повељом коју је војвода Радич издао у Дубровнику 25. августа 1399. године<sup>6</sup>. Након тога између Санковића и Дубровчана владали су добри односи. Ипак, било је и неких локалних проблема који су рјешавани преписком током октобра 1399. године.<sup>7</sup> Услиједио је нешто мирнији период (јесен 1399. – љето 1401. године), током којег нису забиљежене било какве међусобне дипломатске акције. Тек почетком августа 1401. године јавио се проблем са дугом трговца Богила Радићевића, човјека војводе Радича. Будући да се његово име више не биљежи, вјероватно је тај проблем убрзо ријешен<sup>8</sup>. У прилог томе свједочи и писмо које обрађујемо у овом раду. Из садржаја писма можемо закључити да између војводе и Дубровчана нема већих спорних и отворених питања, те да преовладавају коректни међусобни односи<sup>9</sup>. Уосталом, војвода Радич је наредне године (1402) примио могориш за четири протекле године, као и за ту годину<sup>10</sup>.

---

<sup>3</sup> У првој половини маја 1398. војвода Сандаљ тражио је од Дубровчана неко јемство за Радича. Иако су га Дубровчани одбили, Радич је неколико дана прије 19. маја пуштен на слободу. Преузето из: С. Тирковић, *Историја Босне*, 185.

<sup>4</sup> В. Торковић, *Хисторија Босне*, Београд 1940, 361–362.

<sup>5</sup> Видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 6 (2013) 9–15; Исти, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу поводом продаје Приморја*, ГПБ 7 (2014) 9–14; Исти, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 9 (2016) 15–19; Исти, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу поводом тражења позајмице*, ГПБ 10 (2017) 91–98.

<sup>6</sup> Повељом је уступљено село Лисац, уз потврду граница земаља у Сланском приморју добијених од краља Стефана Остоје почетком те године. О тој повељи видјети у: С. Мишић, *Повеља војводе Радича Санковића Дубровнику*, ССА 6 (2007) 183–199.

<sup>7</sup> Дубровчани су одбили захтјев војводе Радича за изручење Радоње Куделиновића, правдајући се правом азила. О томе више видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 11 (2018) 37–42. Крајем октобра Дубровчани су одбили приједлог краља Остоје и војводе Радича да њихови власи зимују на дубровачкој територији. Преузето из: Ј. Мијушковић, *Санковићи*, 46, нап. 175.

<sup>8</sup> О томе више видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу поводом дуга Богила Радићевића*, ГПБ 14 (2021) 9–16.

<sup>9</sup> М. Пуцић, *Споменици српски I*, 34–35; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 135.

<sup>10</sup> Преузето из: Ј. Мијушковић, *Санковићи*, 46.

*Опис писма и ранија издања*

Оригинално писмо које су Дубровчани упутили 5. септембра 1401. године војводи Радичу Санковићу није сачувано. Постоји препис писма у књизи Руска Христифоровића и налази се на 29. листу. Почине и завршава симболичком инвокацијом, а датиран је римским бројевима према години рођења Исуса Христа. Читљив је и добро очуван, са нешто гушће збијеним редовима у горњем у односу на доњи дио. Оштећен је мрљом у доњем дијелу око средине, при чему су највише угрожена четири посљедња реда.

Дубровачко писмо војводи Радичу од 5. септембра 1401. објављено је досад три пута: М. Пуцић, *Српски споменици*, 34–35; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 135; Г. Комар, П. Ратковић, *Рускова књига: дубровачки ћирилички писар (1395–1423)*, Требиње – Херцег Нови, 2019, 126–127 (снимак документа и транслитерација савременом српском ћирилицом).

*Текст писма\*\**

+ Почтеномџ а намџ љубимомџ припатељу вокводи Радичџ  
вд[ь] владџ|2|цагџ<sup>11</sup> гр[а]да Дџбровника кнеза и вд[ь] вџсе впкине  
многџљубимџ<sup>12</sup> поздра|3|влкниџ. Листџ г(џ)сп(џ)дџства ти примисмо  
по кнезџ Бџдисавџ Миль|4|шикиџ и цџо намџ многџ<sup>13</sup> мџдрџо и почтено  
г(џ)вори рџчи твоџк љџбве џ в(ь)сем(ь) |5| добрџк разџмџсџмо и нџкмџ  
вдг(џ)ворисџмо џџкџ<sup>14</sup> г(џ)спџ(џ)дџствџ ти казат(ь). Я сџди |6| мегю всџми  
лџпџми и почтенџми рџчьми каза ни за кџнџ раџотџ|7| коџ ни мн(џ)го  
џсил(ь)на ви слишати како г(џ)сп(џ)дџство ви<sup>15</sup> џхвати и свеза Покраица  
|8| Тасџвџчикџ<sup>16</sup> коџ кџ вашџи м(и)л(џ)сти рек(ь)лџ кџрџ Дџбровник(ь) настоџи  
всаџоимџ |9| начинџм(ь) и всаџџим(ь)<sup>17</sup> злом(ь) како да тебе изџџџби. И  
ви како племенитџ и разџ|10|манџ г[џспџ]д[и]нџ и какџ<sup>18</sup> нашџ прави

\*\* Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

<sup>11</sup> Љ. Стојановић: владџцагџ.

<sup>12</sup> Љ. Стојановић: многџљубимџ.

<sup>13</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: много.

<sup>14</sup> Љ. Стојановић: џџкџ.

<sup>15</sup> Љ. Стојановић: ви.

<sup>16</sup> М. Пуцић: Шасџвџчикџ.

<sup>17</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: всаџџимџ.

<sup>18</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: како.

вѣтник(ь) и стари пријатељ хѡтѣ всакѡимь<sup>19</sup> |11| пѡтемь и начином(ь) изънаки кѡи<sup>20</sup> тои истина. И хѡтѣ в[о]гь и вашь |12| велики разѡмь и изънагосте да к ѡгаль какѡ<sup>21</sup> заль члов[и]кь<sup>22</sup>. Я изъ|13|наидосте крѣ Дѡбровник(ь) кс(тъ)<sup>23</sup> вашь прави вѣтник(ь) и ср[ь]дѣчни и вѣрѣни<sup>24</sup> при|14|јатељ каконо к и твоим(ь) старѣмь биль, а ѡ вашемь злѣ не мисли |15| развѣ ѡ всакѡм(ь)<sup>25</sup> добрѣ<sup>26</sup> и почтению. И томѡи смо мн(о)го в(е)сели. Палче |16| молимо любавь твою имавь га ѡ рѡкѡ п(е)депсаи га г(о)сп(о)дѣ)ство ти такѡ|17|вѣмь<sup>27</sup> начиномь да се дрѡзи нимь кажѡ а<sup>28</sup> да не смѣю<sup>29</sup> такове рѣчи |18| мегю пријателк ѡнос[и]ти.

Ad V Septembrio MCCCC primo.

### *Превод писма*

Поштованом и нашем љубљеном пријатељу војводи Радичу од владајућег кнеза града Дубровника и од све Општине многосрдачни поздрав. Писмо твог господства смо примили по кнезу Будисаву Милшићу, који нам је мудро и поштено пренио ријечи твоје љубави, а које смо добро разумјели. Потом смо му одговорили како би саопштио твојем господству. А међу свим тим лијепим и поштенним ријечима казао нам је за један проблем, за који нам није било драго чути: како твоје господство ухвати и свеза Покрајца Тасовчића који је вашој милости рекао како Дубровник настоји да на сваки начин и сваким злом изгуби тебе као (пријатеља). А ви сте као племенит и разуман господин и као наш прави клетвеник и стари пријатељ настојали на сваки начин сазнати да ли је то истина. И како је бог хтио, ваша велика памет је открила како је тај зао човјек лагао. Сазнали сте како је Дубровник ваш прави клетвеник и срдачни и вјерни пријатељ како је и твојим прецима

---

<sup>19</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: **всакоимь**.

<sup>20</sup> Љ. Стојановић: **кѡи**.

<sup>21</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: **како**.

<sup>22</sup> М. Пуцић: **чловѣкь**.

<sup>23</sup> М. Пуцић: **кѡ**.

<sup>24</sup> М. Пуцић: **вѣрѣни**.

<sup>25</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: **всакоьмь**.

<sup>26</sup> М. Пуцић: **добра**.

<sup>27</sup> М. Пуцић и Љ. Стојановић: **таковѣмь**.

<sup>28</sup> М. Пуцић: **и**.

<sup>29</sup> М. Пуцић: **несмѣю**.





био, и да не мисли о вашем злу, већ да мисли само о добру и поштењу. И због тога смо много весели. На крају молимо твоју љубав да нам и даље буде наклоњено твоје господство на исти начин као раније и да нико не смије такве ријечи уносити међу пријатеље.

Дана 5. септембра 1401. године

### *Дипломатичке особености писма*

Писмо које су Дубровчани почетком септембра 1401. упутили војводи Радичу Санковићу почиње симболичком инвокацијом у виду знака крста. Слиједи инскрипција (адреса) са атрибутом *љубљеном пријатељу*. У неким ранијим писмима обично се наводе атрибути: *поштовани*, *многопоштовани* и *многољубљени пријатељ*. Остаје отворено питање зашто у овом писму они недостају, али је могуће да је њихов изостанак у вези са брзином посла, условљеном тадашњом конкретном ситуацијом. Након инскрипције (адресе) слиједи интитулација и уобичајена салутација: *многосрдачни поздрав*. Потом слиједи експозиција, из које сазнајемо да је у Дубровник стигао Радичев посланик Будисав Милшић, који је донио господарево писмо. Поред тога, он је властима Општине саопштио и неке вијести и војводине поруке. Суштина експозиције односи се на вијест да је војвода Радич ухватио Покрајца Тасовчића, који је претходно износио неистине о наводним дубровачким намјерама према Санковићу. Дубровчани су поздравили такву акцију војводе Радича. Посљедњи дио експозиције доноси дубровачке похвале на његов рачун, као и жељу за одржавањем добросусједских односа. У овом писму недостаје апрекација: *И нека Бог умножи (твоје) господство*, која се јавља у неким писмима које Општина шаље Санковићу. Остаје нејасно зашто је то тако.

Литература: Ст. Станојевић, *Студије о српској дипломатици* (I Инвокација, 68–113; II Интитулација, 110–162; III Инскрипција, 163–199; IV Салутација, 200–209; VIII Експозиција, 39–61; XII Апрекација, 17–21).

### *Установе и важнији термини*

**ѠБЃТНИК(Ъ)**, 10, 13 (ред у изворнику) – клетвеник, онај који се заклинје. Заклетва је била свечани исказ којим се обећава да ће се нешто извршити или да се неће извршити. У овом случају војвода

Радич се обавезао на поштовање дубровачких привилегија на основу повеље с краја августа 1399. године. У писаним споменицима постоје термини: *заклетва*, *клетва*, *присега* и *рота*, а најчешће коришћени глаголи су: клети се, заклетати се, присећи се, ротити се, и нешто рјеђе: обећавати се, обетовати се, завезати се и ротити се.

Литература: *ЛССВ*, 204–205 (Ђ. Лаповић).

### *Просопографски подаци*

**Радич Санковић**, 1 (ред у изворнику) – хумски војвода, добро позната историјска личност, више пута помињана у издањима ССА и ГПБ.

**Будисав Милшић**, 3, 4 – кнез и посланик војводе Радича Санковића. Његово име биљежи се само у овом историјском извору, те се о њему не може ништа више саопштити.

Извори: М. Пуцић, *Споменици српски I*, 34–35; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 135.

**Покрајац Тасовчић**, 8, 9 – особа која се биљежи само у овом историјском извору. Будући да је завриједила помињање у преписци између Дубровника и војводе Радича Санковића, ипак се није радило о потпуно безначајној личности. Вјероватно је имао одређени локални значај.

Извори: М. Пуцић, *Споменици српски I*, 34–35; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 135.



**Arandjel Smiljanić**

Université à Banja Luka

Faculté de philosophie

Programme d'étude de l'histoire

**LETTRE DE DUBROVNIK AU DUC RADIČ SANKOVIĆ  
CONCERNANT LE CAS DE POKRAJAC TASOVČIĆ**

(1401, le 5. septembre)

*Résumé*

Le 5. septembre 1401., les habitants de Dubrovnik ont envoyé une lettre au duc Radič Sanković, selon son représentant le comte Budisav Milišić. Auparavant, le comte Budisav avait apporté à Dubrovnik une lettre de son maître lui communiquant des nouvelles, dont la plus importante était la capture de Pokrajac Tasovčić. Pour cette raison, les habitants de Dubrovnik ont exprimé leur joie et ont remercié le duc Radič, car Pokrajac répandait des mensonges sur les activités hostiles de la Municipalité contre Sanković. La dernière partie de la lettre contient une série de compliments de Dubrovnik adressés au duc Radič, avec qui ils souhaitent entretenir des relations amicales à l'avenir.

**Mots-clés:** duc Radič Sanković, Dubrovnik (Raguse), lettre, député Budisav Milišić, Pokrajac Tasovčić, mensonges, capture, amitié.